

Bij dia A1 en B1 Verwachting: verwelkomen en afstand houden

Een man op een ezel staat op het midden van het doek.
Om hem heen een drom van mensen.
Net als wij zijn ze veelkleurig, allemaal anders, in wat ze zien, ervaren, hopen en geloven.
Sommigen verwelkomen hem, zwaaien met palmtakken, hun gezichten vol blijde verwachting.
Anderen blijven op afstand, het geweer in de aanslag, gespannen, op hun hoede.

De man op de ezel staat centraal. Als het middelpunt, het oog van de storm.
En de mensen erom heen, allemaal verwachten ze iets.
Van hem, van dit moment.
Van hun gezicht en hun houding is het af te lezen.
Verwachting: het is een woord dat veel in zich draagt.
Wie in verwachting is, draagt nieuw leven.
Wie vol verwachting is, ziet uit naar wat komen gaat.
Vol verwachting klopt ons hart: wat de toekomst brengen zal.
Welk goeds ligt er in het verschiet?
Zullen de mensen bevrijd worden van onderdrukking en terreur?
Zal er een uitweg komen uit de beklemming waarin ik zit?
Zal er ooit rust zijn voor mij?
Is er genezing mogelijk?
Verlossing, bevrijding, genezing, heelheid, zal hij het brengen,
die man op de ezel in het midden van het doek?

Maar er is ook bange verwachting.
Die realiteit van onze dagen is ook terug te vinden in het doek.
Ik zie een blauwhelm. Hij staat achter Jezus.
Hij is er immers voor de vrede.
Maar hij is in het nauw, wordt haast vermalen in de drukte en het gewoel om hem heen.
Er staan mannen met wapens langs de kant.
Hun blik en houding vertellen van dreiging, ze staan klaar om in te grijpen, aan te vallen,
in naam van het bevoegd gezag.
In naam van de openbare orde,
in naam van de wet...
Mensen dragen palmen en wuiven de man in het midden toe.
Maar draagt daar niet ook iemand een doornenkroon aan?
Blijde verwachting en bange verwachting.
Hoop voor de toekomst en angst voor wat komen gaat.
Ze gaan op het doek hand in hand.
De man op de ezel in het midden: wat is zijn verwachting?
Hoort hij door het hosanna ook al het kruisigt hem?
Verwelkomt hij naast de palmtakken van vrede ook de doornenkroon?
Voelt hij de aanwezigheid van de soldaat achter zijn rug?
Op weg naar Pasen gaat hij.
Een lange weg, onder het voorteken van de regenboog.
Een kleurig teken van hoop, dat er na geweld en dood nog leven is.
Hoe kleurecht is die verwachting?
Zal die regenboog er nog zijn, als de hemel om ons heen donker wordt
en wij het zicht op Gods goedheid verliezen?
Of is het dan God die op afstand blijft?
Het is nog een lange weg naar Pasen.

Bij dia A2 en B2 Angst en overgave

Dit schilderij heeft aan de rand donkere, zwart en bloedrode kleuren

't is of er schaduwen vallen over het hoopvolle groen gemengd met warme gele tinten. Verder naar boven verandert het warme groen naar een grijzere groentint dat een bescheiden witte vlek omgeeft. Wat mogen we verwachten? laten we eerst eens kijken wat de schilder ons laat zien.

We nemen de tijd om te kijken wat we er zelf in zien en vervolgens deel ik met u wat het schilderij met mij doet.

3 minuten stilte

Ik zie in dit schilderij een weg die wordt afgelegd. De weg begint vooraan op het doek. Telkens als ik dit schilderij zie, word ik ontroerd door de tederheid die zo indringend op de voorgrond aanwezig is. Een geheel nieuwe beleving van de zalving door de vrouw wordt hier neergezet. In deze voorstelling van de zalving wordt het accent op haar gebaar gelegd. Wie het verhaal gaat lezen kan gemakkelijk worden afgeleid door de discussie die er over haar en haar gebaar gevoerd wordt. Dat worden zoveel woorden aan gewijd, dat haar gebaar bijna op de achtergrond wordt gedrukt. Jezus zelf haalt in het verhaal dat gebaar naar de voorgrond met de woorden: *'waar ook ter wereld het goede nieuws verkondigd wordt, zal ter herinnering aan haar ook worden verteld wat zij gedaan heeft'* (NBV). En hier is zij dan met haar gebaar en wordt waargemaakt wat er over haar gesproken is. En opvallend afwezig zijn in de voorstelling van deze schilder de omstanders, de leerlingen, die een oordeel over haar gebaar vellen, dezelfde omstanders/leerlingen die elders op het doek in zo'n totaal andere rol wel aanwezig zijn.

Wat wordt het gebaar van de vrouw in warme kleuren nadrukkelijk op de voorgrond geschetst! Hoe liefdevol komt zij met zalf! Strekt ze haar hand naar hem uit! Zouden wij durven? Zouden wij de afstand tussen hem en ons, die gelegen is in het feit dat wij hem Heer en Gods Zoon noemen, weten te overbruggen met zo'n gebaar dat geladen is van angstige onrust om zijn lot? Haar ogen zijn neergeslagen alsof ze zelf niet goed raad weet met haar gevoelens en haar daad. Of is dit precies zoals een mens zich mag overgeven aan Gods tedere omarming? Een gebaar, te groot om te bevatten? Vergelijkbaar met hoe Mozes zijn ogen bedekt, omdat wij niet in staat zijn om de heerlijkheid van God, gelegen in zijn liefdevolle omarming, onder ogen te zien? Innerlijke overgave, waaraan wat het oog kan zien geen deel meer heeft...

Het meest verrast me in het schilderij dat Jezus háár aanraakt. Hij laat zich haar gebaar niet aanleunen, hij ontvangt het! Schat het naar waarde! Zoveel tederheid, zoveel troost ligt in het gebaar waarmee hij haar hoofd omvat. Het is voor mij alsof Jezus in dit gebaar recht doet aan al die gebaren van vrouwen, die uit machteloosheid worden geboren en niet werkelijk de loop van de geschiedenis beïnvloeden, maar wel in hun symboliek tijdloos verkondigen wat echt en betrouwbaar is.

In schrill contrast daarmee slapen de leerlingen later in de tuin. Geen onrust, angst of zorg houdt hen wakker. De kleuren roepen bij mij op de verkillung van de hoop. Spanning die niet uitgehouden wordt. Spanning waarvan nog de vraag is, of het ons lukt om in te blijven staan: trouw blijven aan de weg van Jezus, wanneer de doodsdreiging zo reëel wordt. Wij geven zo graag op over wat hij voor ons heeft doorstaan.

Maar hoe echt zijn wij in onze vriendschap met Jezus en hoop op God?

Zij wij het ook niet, die daar slapen? Lijden aan verkillung van onze hoop en veraf van de onrust en de angst die hij doorstaat? Krijgen wij pijn in de buik van de machten van de duisternis die zich nog altijd laten gelden in onze wereld? Geven wij ons niet over aan de slaap, hoofdschuddend, schouderophalend om het lijden dat we niet in staat zijn met de ander te doorstaan?

Ver van hen af, op de donkerste plek van het doek, valt Jezus in het zwarte gat van onrust en angst. Hij is helemaal alleen in de duisternis van de nacht. Zijn handen zijn over zijn buik gevouwen, alsof hij letterlijk pijn in de buik heeft van angst. Is er geen andere weg om met en onder Gods regering te leven, dan door deze pijn en deze angst heen? Zijn angst, zijn pijn? Waarom is er nu geen vrouwen-schoot, waarin zijn hoofd kan rusten, een vrouwenhand die teder en troostend de haren van het voorhoofd strijkt en sust, wat niet te sussen valt?

God, deze eenzaamheid, is dat de weg waarop U tot ons komt, waarop wij U ontmoeten? Vinden wij op die weg de woorden die ons op de weg van Jezus houden: *'Vader, voor U is alles mogelijk, neem deze beker van mij weg. Maar laat niet gebeuren wat ik wil, maar wat U wilt'*?

Durven wij ons daaraan over te geven, of houdt de angst ons tegen?

Bij dia A3 en B3 Verraden en berouwen

Verraad heeft vele kleuren
Het is onrustig, op het doek.
het donker kruipt van onder af dichterbij
En bovenaan stormt het, in paars en blauw
En giftig groen en geel vormen het hart van het doek, de plek waar het verraad zich afspeelt

SHEET WISSELEN

Verraad is een doodlopende weg.
Judas weet geen andere uitweg dan die van het geweld.
Hij geeft Jezus over aan mensen van wie hij weet dat ze hem zullen doden.
Een wanhoopsdaad.
Zijn verwachting en hoop zijn geknakt
hij gelooft er niet meer in, in de weg van Jezus.
Maar er is geen andere weg die naar het leven leidt
en Judas zelf breekt stuk
op wat hij doet
geknakt is hij, als een rietpluim in de wind.

Petrus is een man van veel woorden,
grote woorden,
harde woorden.
Luidkeels belijdt hij zijn geloof
en luidkeels verraadt hij zijn vriend
Waarom breekt hij af, wat hem zo lief was?
waarom beschaamt hij het vertrouwen
waarom vernielt hij de vriendschap
De haan zal kraaien,
net zo luid als de woorden van Petrus:
verraad, verraad, verraad!
Verraad is een doodlopende weg.

Waar is de man die verraden wordt?
Onzichtbaar, afwezig.
hij mag er al niet meer zijn
een mens verraden is haar wegdrukken,
zijn bestaan ontkennen, haar leven minachten
Zo worden mensen in onze wereld verraden,
het bestaan ontzegd, teruggebracht tot een rol als pion op het schaakbord van de wereld.

En God?
God is ver weg, waar mensen worden verraden en verdaan.
Toch is hij de God van wie de profeten zeggen:
"het geknakte riet zal hij niet breken
en de walmende vlaspit niet uitdoven".
Is er hoop voor Judas en zijn geknakte bestaan?
Is er hoop voor Petrus, met zijn vuur dat is gedooft?
De haan kraait van verraad.
Maar verkondigt ook de nieuwe morgen.

De zon gaat op over Petrus en Judas.
Van beide wordt verteld dat hun woorden en daden hen berouwen.
Voor Petrus komt er nog een morgen.
En Judas ziet geen andere weg dan het duister, de nacht van de dood.
Hij verdwijnt in de schaduw.
Verraad is een doodlopende weg.

Wie weet of de afwezige, Jezus hem niet ergens wacht?
O liefde die verborgen zijt
in diepe stilte, eeuwigheid
erbarm u over ons bestaan
het wordt verraden en verdaan.

Bij dia A4 en B4 Macht

Rood is een niet te negeren kleur. In die zin sprekend, nu het over macht gaat. Macht laat zich gewoonlijk en naar de aard van het woord ook niet negeren. Maar rood is evengoed de kleur van vuur en geest, als van bloed. Macht en macht zijn niet per se hetzelfde, ontdekken aan het levensverhaal van Jezus van Nazareth.

Macht lijkt de inzet van de vier beeldfragmenten.
Vier confrontaties.

Op de voorgrond links hebben Pilatus en Jezus oogcontact. De gezagsdrager namens de Romeinen krijgt antwoord op zijn vragen, zij het dat de antwoorden van Jezus weer nieuwe vragen oproepen. Hun gesprek gaat over macht en geclaimd koningschap. Over zijn koningschap heeft Jezus gezegd dat het niet van deze wereld is. Daar voegt hij aan toe dat Pilatus macht niet meer n niet minder is dan een macht 'van boven gegeven'. Daarmee zegt Jezus feitelijk dat de macht van Pilatus beperkt wordt. Pilatus is Jezus niet ongunstig gezind, maar probeert wel de verantwoordelijkheid voor zijn lot te ontlopen. Over onmacht gesproken! Hij stuurt Jezus naar Herodes.

Deze ontmoeting verloopt heel anders. Nu is er geen contact. Jezus sluit zich af, wat de schilder prachtig heeft verbeeld in de neergeslagen ogen. Maar ook de houding van Herodes is veelzeggend. Hij staat niet voor Jezus, maar achter Hem. Zo'n pose zoekt niet de ontmoeting, maar betekent intimidatie, onbetrouwbaar gekonkel achter je rug.

Waarom zegt Jezus tegen deze koning niets? Is het omdat Herodes als koning van de Joden beter zou moeten weten? Zijn de antwoorden hem in wet en profeten niet voorhanden? Zijn koningschap en macht, hoe verhouden die zich tot de wet en de profeten? Is het niet een en al bedrog dat hij pleegt en verraad aan de God van Abraham, Izaak en Jakob?

Zeker, hij heeft macht Jezus te veroordelen, maar niet de macht om hem te laten spreken, wat hier een getuigenis tegen God zou zijn.

Jezus gaat terug naar Pilatus. Nu draagt hij een purperen kleed en doornenkroon. Zo ziet zijn koningschap eruit in deze wereld: bloedrood, het vuur van de geest verborgen in onmacht. Wat verborgt deze overgave aan de machten in de wereld? In welke gedaante dan ook: antwoordend aan Pilatus, zwijgend onder Herodes, lijdend onder bespotting en pijn, is hij trouw aan God die is en was en zijn zal. Hij stelt zijn vertrouwen op deze verborgen macht, die zich niet laat afdwingen of zelf gehoorzaamheid afdwingt.

Dat lijkt geheel buiten de machten in de wereld om te gaan. Ontsnapt ook aan hun aandacht. Maar, tegenover een derde, niet grijpbare macht, worden de gezworen vijanden vrienden voor het leven.

Hoe moeilijk is het om in deze dagen, te midden van het conflict van de wereldlijke machten, stand te houden in het geloof,
te blijven vertrouwen op God, groot en overwachtig,
te spreken wanneer van zijn koningschap gesproken behoort te worden, tegenover hen die van Gods regeren niet weten,
te zwijgen over Gods regeren, tegenover hen die kunnen weten maar zich niet onder Gods regeren stellen.

Drie keer is Jezus op het doek aanwezig. Maar zijn macht is verborgen. In overgave aan wereldlijke machten, in vertrouwen op God.

Bij dia A7 en B7 Gedenken en herinneren

Het doek is leeg.
Zoals elke keer.
Maar nu is het leger dan anders.
Een landschap, verlaten.
Zonder teken van leven. Zonder groei of bloei.
Een donker en desolaat landschap is het.
Bijna zoals het was in den beginne, ooit, toen de wereld begon.
Woest en doods,
chaos en leegte.
Er is duister rondom. En in het midden spetters rood, druppels bloed.
Maar er is ook licht,
Achter de bergen, gloort de morgen, maar niet stralend.
Nog vaal is de lucht,
nog zonder zonnestralen.
Alsof de hemel schuilgaat achter een mist van tranen.

SHEET WISSELEN

Op het doek staat een piëta.
Een moeder met haar gestorven kind.
En een man, Jozef.
Net als bij de geboorte van Jezus, is er ook een Jozef bij zijn sterven.
Bescheiden, liefdevol, zorgzaam.
Opzij van de moeder en haar zoon.
Maar klaar om te doen wat nodig is.
Het lichaam van de gestorvene draagt sporen van een gewelddadige dood.
De druppels, rood als bloed bedekken zijn lijf, zijn haar,
en ze vallen op de grond.
Die grond is bezaaid met portretten,
van andere onschuldig gestorven kinderen
mannen en vrouwen die een moeder hebben die om hen rouwt,
een vader, die om hen treurt.
De gezichten op de portretten doen denken
aan de kinderen die ten prooi vallen aan ontvoering, misbruik en geweld,
aan de verloren zonen van de dwaze moeders van de Plaza del Mayo,
aan de slachtoffers van terroristische regimes,
aan krijgsgevangenen van smerige oorlogen
zoveel mensen in onze wereld,
gedeukt, gebutst en geslagen
dit schilderij roept hen in herinnering,
gedenkt hun leven en hun dood
opdat ze niet vergeefs leefden
en niet ondergaan in een eindeloze stilte.

Op de achtergrond de drie kruisen
moordenaarswerktuigen, symbolen van straf, vernedering en dood
Vreemd genoeg is het kruis voor ons een symbool van leven geworden.
Vanwege die Ene,
wiens leven zo deerlijk geschonden werd
die hier met zoveel zorg omringd wordt
die het geheim van leven in zich draagt.
Zo verborgen nog,
zo wonderlijk.

Er gloort licht aan de horizon,
Nog is het nacht.
Maar de morgen tekent zich af.
Wie weet zingt er ergens al een vogel,
van licht dat terugkomt
hoop die niet sterven wil
vrede die bij ons blijft

Bij dia A8 en B8 Pasen

Opvallend in deze voorstelling van Pasen is het ontbreken van menselijke figuren. Zo wordt zichtbaar dat geen mens kan claimen de macht van de duisternis te hebben overwonnen. God werkt zijn grootste bevrijdingsdaad in het donker van de nacht, in de duisternis van ons leven, daar waar de dood zijn hand uitstrekt.

En zonder dat de bron van het licht zichtbaar is op het doek, baadt de hele afbeelding in het licht ervan. Het leven wordt opgelicht: van de berg van het verbond op de achtergrond, tot het open graf op de voorgrond, alleen kijkend in die grot zien we nog het donker dat daar nu gekluisterd ligt.

Het lege graf draagt in het schilderij de betekenis van de opstanding. De schilder heeft het open graf verweven in het oneindigheidssteken uit de wiskunde. Het leven heeft eeuwigheidswaarde. Het is de dood die sterfelijk is. Meer nog dan het graf is het dit wiskundige symbool waarmee de schilder ons wil wijzen op de betekenis van Pasen. God, als de ongeziene bevrijder die heel de schepping in zijn lichtglans laat baden, opent de deur voor de doden. Kom uit! Kom in het licht! Voor wie gevangen zijn: volg de opgewekte en vertel het allen dat hij leeft!

In Marcus is het Maria van Magdala die deze boodschap mag gaan vertellen. Maar zij is nog niet uit het graf van haar angst gekomen. Ze zwijgt! Wanneer zullen wij met haar uit het graf komen dat ons, getuigen van de levende die we zijn, toch doet zwijgen? Kunnen we zonder te begrijpen toch vertrouwen dat God de dood gebonden heeft, dat Jezus leeft en dat wij met hem uit het graf mogen treden? Christenen zijn van alle religieuze groeperingen het meest zendinggericht. Daarmee hebben wij een zwaar accent gelegd op kleur bekennen, je openlijk uitspreken voor degene die we vertrouwen. Maar zijn we ook kleur-echt? Is ons leven in overeenstemming met ons belijden? Deze God die onze bevrijding bewerkt is ontzagwekkend, misschien zelfs huiveringwekkend. Hij is van eeuwigheid, voor altijd en immer. Hij was en is en zal zijn altijd dezelfde die Hij is in deze opwekking, de mensenredder, de liefdevolle die zich zelf tot de dood toe geeft en stervende de overmacht van de liefde voor altijd bevestigt.

De regenboog straalt als het teken van zijn eerste verbond. Het verbond dat stoelt op zijn belofte nooit meer de mensenheid zo los te laten. Maar wie kan bevroeden dat God het 'nooit meer' van de zondvloed zo zou invullen dat hij de mensen zelf uit het doodswater zou trekken. Hij zet de wereld in bloei, de schepping in het licht en alles wacht op de mens, totdat zij en hij zichtbaar worden als kinderen van het licht. Kleur-echt.